

List ZNP do ministra edukacji

Warszawa, 6 września 2016r.

Pani Anna Zalewska

Minister Edukacji Narodowej

W a r s z a w a

Związek Nauczycielstwa Polskiego wnioskuję o niezwłoczne zajęcie się problemem **nieprawidłowego stosowania w wielu szkołach publicznych w całej Polsce znowelizowanych przez Panią Minister przepisów Karty Nauczyciela dotyczących zadań i czasu pracy nauczycieli określonych w art. 42 ust. 2**. Przepisy te – z powodu nieprecyzyjnego charakteru – stały się podstawą do nadużywania uprawnień przez organy prowadzące szkoły i dyrektorów szkół w stosunku do nauczycieli, których zobowiązuje się do realizacji określonych zajęć z uczniami we wskazanej przez dyrektora liczbie godzin. Decyzje te dyrektorzy podejmują w oderwaniu od przepisów ustawowych, a także odpowiednich regulacji statutowych, uzurpując sobie prawo do samodzielnego planowania pracy szkoły i naruszając tym samym ustawowe kompetencje innych organów szkoły, w szczególności rady pedagogicznej.

Związek Nauczycielstwa Polskiego przypomina, że zgodnie z ustawą Karta Nauczyciela, czas pracy nauczyciela – choć należy w pełni do szkoły jako pracodawcy – nie podlega pełnemu rozdysonowaniu przez dyrektora szkoły jako kierownika zakładu pracy. Z faktu, że dyrektor szkoły jest kierownikiem zakładu pracy i przełożonym służbowym wszystkich zatrudnionych w szkole, nie można wywodzić wniosku, że za pomocą poleceń może on organizować pracę nauczycieli w tej części czasu pracy, która nie podlega ewidencji. W odniesieniu do pracowników wykonujących pracę poza klasycznym systemem czasu pracy, kierownik zakładu pracy jako przełożony służbowy wszystkich zatrudnionych, nie dysponuje taką kompetencją, co potwierdzają zarówno instytucje powszechnego prawa pracy (np. zadaniowy czas pracy [1], w ramach którego pracownik sam organizuje sobie pracę, a przez przełożonego jest rozliczany z realizacji zadań), jak i regulacje Karty Nauczyciela, które tylko w części stanowiącej tzw. pensum poddają pracę nauczyciela zewnętrznej organizacji (szkolny rozkład zajęć lekcyjnych przygotowywany przez dyrektora szkoły), ewidencji i rozliczeniu. Po ustawowej likwidacji tzw. godzin karcianych wszystkie zajęcia i czynności nauczyciela wykonywane poza pensum w ramach 40-godzinnego czasu pracy nie podlegają ewidencjonowaniu, a w ślad za tym, ilościowemu rozliczaniu przez pracodawcę. Rodzaj nieewidencjonowanych zajęć edukacyjnych, opiekuńczych i wychowawczych uwzględniających potrzeby i zainteresowania uczniów możliwych do realizacji w konkretnej szkole/przedszkolu/placówce określa jej statut. Nauczyciele w ramach swojego czasu pracy i ustalonego wynagrodzenia nie są zobowiązani do realizacji zajęć i podejmowania czynności niewynikających z zadań statutowych szkoły. Dyrektor szkoły nie może zlecić nauczycielowi realizacji zajęć niezgodnych z zapisami statutowymi. **Nieewidencjonowane zajęcia wynikające z zadań statutowych szkoły realizowane przez nauczyciela w ramach czasu pracy i ustalonego wynagrodzenia powinny być organizowane w szkole z uwzględnieniem jego prawa do autonomicznego kształtowania rozkładu czasu pracy poza pensum.**

Zgodnie z właściwymi rozporządzeniami w sprawie ramowych statutów jednostek oświatowych, statut określa:

- Cele i zadania jednostki;
- Sposób realizacji zadań;
- Zakres zadań nauczycieli zatrudnionych w jednostce.

Zgodnie z przepisami ustawy [2] projekt nowelizacji statutu przygotowuje rada pedagogiczna. Jeśli w danej szkole istnieje rada szkoły, projekt ten następnie rada pedagogiczna przekazuje jej do zatwierdzenia. Jeśli w szkole nie została powołana rada szkoły – projekt zmian w statucie zatwierdza sama rada pedagogiczna [3]. Zgodność pracy szkoły ze statutem, na podstawie odpowiednich przepisów ustawowych [4], podlega nadzorowi ze strony kuratora oświaty.

Zadania statutowe szkoły są realizowane w sposób planowy. Każdego roku szkoła pracuje w oparciu o uchwalony przez radę pedagogiczną plan pracy szkoły [5], który zawierać powinien wyliczenie wszystkich działań służących realizacji zadań statutowych zgodnych ze sposobami wykonywania tych zadań określonymi w statucie, rozpisanych na dany rok szkolny w postaci harmonogramu. Plan ten wskazywać też powinien realizatorów przyjętych w planie zadań zgodnie z zakresem zadań nauczycieli określonym w statucie. Zestaw zajęć edukacyjnych, opiekuńczych i wychowawczych przyjętych do realizacji w danym roku szkolnym opracowuje się w oparciu o propozycje zgłoszone do planu przez dyrektora szkoły [6], ale też i samych nauczycieli, a także np. radę rodziców czy samorząd uczniowski. O ostatecznym kształcie realizacji przez nauczyciela zatrudnionego w danej szkole określonego rodzaju nieewidencjonowanych zajęć edukacyjnych, opiekuńczych i wychowawczych wynikających z zadań statutowych szkoły przesądza więc nie dyrektor szkoły, lecz decyzja rady pedagogicznej podjęta w uchwale w ramach jej kompetencji stanowiących. Zgodnie z przepisami ustawowymi [7] dyrektor szkoły jest zobowiązany wykonać uchwałę podjętą przez radę pedagogiczną, tj. dopilnować, aby przyjęty plan pracy był w szkole zrealizowany. Jego zadaniem jest nadzorowanie pracy wszystkich nauczycieli pod względem zgodności z przyjętym planem.

Wbrew powyższemu stanowi prawnemu wielu dyrektorów szkół, a nawet niektóre organy prowadzące podejmują próby zawłaszczenia ustawowej autonomii nauczyciela i kompetencji rady pedagogicznej i narzucają realizację autorytatywnie ustalonej liczby godzin zajęć określonego rodzaju.

Zgodnie z naszymi obawami zgłaszanymi Pani Minister już na etapie procedowania projektu likwidacji tzw. godzin karcianych, znowelizowane przepisy spowodowały chaos w szkołach i placówkach, których dyrektorzy, nie rozumiejąc konsekwencji prawnych nowelizowanych przepisów, stosują je według własnego uznania, często opierając się na nieprawidłowych wykładniach i niesprawdzonych opiniach różnorodnych firm szkoleniowych, a nierzadko też i doniesieniach medialnych. W konsekwencji w szkołach tworzy się patologiczny stan dowolności w kształtowaniu zadań i czasu pracy nauczyciela przez dyrektora i organ prowadzący szkołę.

Z sygnałów, które docierają do ZNP wiemy, że w wielu szkołach organ prowadzący lub dyrektor określił minimum obowiązkowych dla nauczyciela godzin tzw. zajęć statutowych.

Liczby te w wielu przypadkach znacznie przekraczają dotychczasowe limity godzin karcianych. Korzystając ze zbyt ogólnych zapisów statutowych, w których zadania szkoły nie zostały właściwie określone lub wprost lekceważąc zapisy statutu, organy prowadzące i dyrektorzy szkół wskazują też rodzaje zajęć, do których prowadzenia zobligowani są nauczyciele, arbitralnie decydując zarówno o potrzebach uczniów, jak i możliwościach realizacyjnych poszczególnych nauczycieli. Nierzadko wśród ustalonych w ten sposób rodzajów zajęć są też zajęcia opieki świetlicowej. Znamy także przypadki szkół, w których po zniesieniu przez Panią Minister obowiązku ewidencjonowania godzin karcianych, zarządzeniami dyrektorów szkół wprowadza się wewnątrzszkolny obowiązek ewidencji zajęć statutowych, a także okresowego sprawozdania z ich realizacji. W świetle powyższego trudno więc mówić o zapowiadanych przez Panią Minister skutkach nowelizacji – lepszym dostosowaniu zajęć do faktycznych potrzeb uczniów czy też jakimkolwiek odbiurokratyzowaniu pracy nauczycieli. **Rzeczywistość unaocznia istotny rozdźwięk między zapisami ustawy a wypowiedziami Pani Minister na różnych forach.**

Związek Nauczycielstwa Polskiego wnioskuje o **pilne zlecenie kuratorom oświaty kontroli w zakresie realizacji w szkole zajęć i czynności wynikających z zadań statutowych szkoły**, w szczególności zgodności stanu faktycznego w zakresie:

- rodzaju prowadzonych zajęć z zapisami statutowymi szkoły,
- ich liczby i realizatorów z ustalonym przez radę pedagogiczną planem pracy szkoły,
- nakładanych na nauczycieli obowiązków dokumentacyjnych z przepisami o ewidencji czasu pracy nauczycieli i przepisami w sprawie prowadzenia obowiązkowej dokumentacji szkolnej.

W razie stwierdzenia nieprawidłowości – w imieniu środowiska nauczycielskiego i stosownie do publicznych zapewnień Pani Minister – oczekujemy zdecydowanej reakcji Ministerstwa Edukacji Narodowej w postaci **sformułowania jednoznacznej wykładni znowelizowanych przepisów oraz wydania w trybie nadzoru pedagogicznego przez kuratorów oświaty zaleceń dla organów prowadzących i dyrektorów szkół w celu wyeliminowania praktyk niezgodnych z prawem.**

[1] Por. art. 140 kodeksu pracy ustanawiający zadaniowy system czasu pracy.

[2] Art. 42 ust. 1 u.s. o.

[3] Art. 52 ust. 2 u.s.o.

[4] Art. 33 ust. 2 pkt 4 u.s.o.

[5] Art. 41 ust. 1 pkt 1 u.s.o.

[6] Art. 41 ust. 2 pkt 4 u.s.o.

[7] Art. 39 ust. 1 pkt 4 u.s.o.

